RÉGIÓ
Városépítészeti és Műemléki Tervező Kft.
3530 Miskolc, Rákóczi u. 11. sz.
Tel./Fax: (46) 505-435, 327-924
ISO 9001

Berente

község Településrendezési Terve

Településfejlesztési koncepció

……/2006. (…..) sz. határozat

Megbízó:
Berente Község Önkormányzata Berente Esze T. út 18. 3704

Generáltervező:
Régió Városépítészeti és Műemléki Tervező Kft. Miskolc Rákóczi u. 11. 3530

Miskolc, 2006.

ÁLTALÁNOS ISMERTETÉS, HELYZETELEMZÉS

ELŐZMÉNYEK

A Településrendezési Terv olyan műszaki dokumentum, melynek egységes településfejlesztési koncepcióra kell épülnie. Alapja a meglévő termelési-gazdasági és infrastrukturális háttér mellett az a településfejlesztési politika, mely az adott gazdasági társadalmi helyzetben a lehetőségek figyelembevételével meghatározza a település jövőjét, a fejlődés, fejlesztés fontosabb szempontjait.

A gyakorlatban sajnos a fejlesztések elsősorban a pillanatnyi gazdasági körülményekre alapozva, azokat előrevetítve határozzák meg a település fejlődését. A község és a térség lehetőségeit figyelembe véve ezt a fejlesztési módot nem tartjuk a településrendezési terv készítése során elfogadható megoldásnak, sokkal inkább javasoljuk egy – a meglévő helyzetre, mint kiindulási állapotra épülő, – de koncepciójában más szemléletű egységes településfejlesztési politika kialakítását, melyre alapozva készülhet a településrendezési terv szerkezeti és szabályozási munkarésze, valamint a helyi építési szabályzat.

A településfejlesztési koncepciónak átfogó képet kell adnia a község jelenlegi állapotáról, meg kell határoznia a község jövőképét, a fejlesztés szempontjait, a kitörési pontokat, az elemzések segítségével adatokat, információkat kell közölnie a rendezési terv számára.

HELYZETELEMZÉS

Településtörténet (rövid változat)

Berentét és környékét a honfoglaláskor és azt megelőzően magyarok és szlávok lakták. A X. században már vegyes, szláv-magyar népek éltek a területen. Berente területe ebben az időszakban a Bors-nemzettség birtokához tartozott. Az 1241-es tatárjárás előtt és alatt a település a Sajó jobb partján terült el. A tatárjárás elől a mai felvég, a régi falu helyére a két domb közötti erdőbe menekült.

A község a XII. században Beranta néven volt ismeretes és 27 házból állt. Ebben az időszakban a Zách nemzettség birtoka volt. 1376-ig a dédesi várhoz tartozott. A nemesi családok birtokzálogosításai következtében többször cserélt tulajdonost.

1585-ben a törökök elpusztították. Az elnéptelenedett, pusztává lett falu idővel újra benépesült, azonban a törökök folyamatos sanyargatásaik következtében sok birtokos kénytelen volt birtokait elzálogosítani az 1600-as évek elején.

1597-ben önállósodott az egyháza, a protestantizmus gyorsan elterjedt, a település református községnek számított.

A XVII. századbeli birtokosai igyekeztek visszaváltani az elzálogosított birtokrészeiket. A Rákóczi család is szerez birtokot a községben.

Fényes Elek 1851-ben a következőket írta a községről:
„Berente magyar falu egy szűk völgyben, 2108 hold területű. Első osztályú szőlő, ill. bortermelő, még kereskedésre is jut. 405 lakos, felszabadult telkes gazda: 18, zsellér: 50 és 4 földbirtokos."

Az I. világháború idején a berentei lakosok közül sokan jártak a sajószentpéteri és herbolyai bányákba dolgozni. A berentei bányát 1919-ben nyitották meg, a Sándor-táró 1924-ben nyílt meg, majd megalakult a berentei Kőszénbánya Rt, amely később a Borsodi Kőszénbánya Rt tagja lett.

A XIX. században épült a Sajón egy vízi-malom, majd később egy két emeletes magasságú gőzmalom.

1930-ban a lakók száma 105-re, míg a házaké 222-re emelkedett. A község fejlődésében meghatározó szerepe volt Kandó Kálmánnak, aki 1921-ben ipari előrelépést kezdeményezett, amely kapcsán létrehoztak egy barnaszénlepárlót.

1925-26-ban épült meg a kiserőmű, ennek a Sajó-völgyi medencében üzemelő szénbányák energiaellátása volt a feladata; ez szolgáltatott a későbbiek során a környező települések számára is villamos energiát. Kezdetben a beépített generátorok teljesítménye mindössze 5MW volt, amit 1931-ben egy újabb 5 MW-os gépegységgel bővítettek.

1961-ben megindult a könnyűbeton-gyár építése, majd 1963-ban volt a próbaüzem, korábban kizárólag itt gyártottak gázszilikátot.

Kazincbarcika városhoz 1954-ben csatlakozott az akkor 1600 kh nagyságú község, majd 1999 május 1-től (35/1999. (II. 10.) KE határozat) ismét különálló település Berente.

Berente címere

Berente címerét 1999-ben Tóth Péter, a történelemtudományok kandidátusa tervezte, majd ezen tervek alapján Kovács Zsolt grafikusművész készített el. A címeravatás 1999. december 22-én volt.

Megmaradt egy 1706-ból származó pecsétnyomó, melyet felhasználtak a címer tervezésekor.
Mivel a XX. századi falu meghatározója lett a bányászat, a korábban alkalmazott két csillag helyett a felső csillag Szent Borbála (bányászok védőszentje) rózsája lett. Megmaradt a szőlőfürtöt tartó férfikar, illetve a Sajót jelképező hullámpálya, valamint a berentei Szepessy család címertartó állata, az arany egyszarvú is. A címer a régmúltat szimbolizálja, de a jövő nemzedékének is készült.

A településszerkezet kialakulása

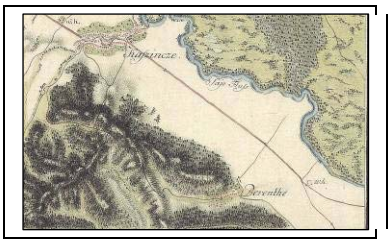

Berente a szalagtelkes úti faluk csoportjába sorolható, ami a feudális idők jellegzetes településformája. A királyi Magyarország területén többnyire uralkodó típus volt, különösen a dombvidéken és a folyók völgyében. Az egyutcás, szalagtelkes alaprajzú falu telkeihez közvetlenül kapcsolódtak a mezőgazdasági területek, elsősorban a szántó, ami a beépített községi területtől az erdővonalig terjedt.

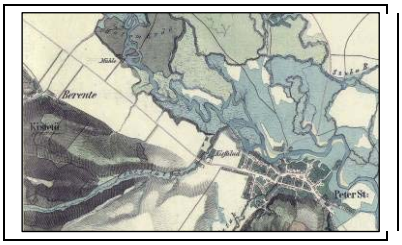

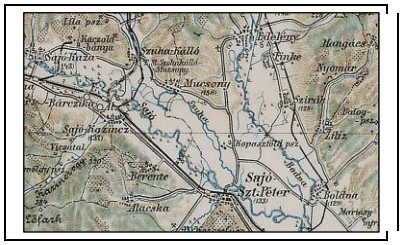

1954-ben, Kazincbarcikába való „beolvadás" után a 26. sz. főút mellől egész házsorokat, utcákat sajátítottak ki, a lakókat áttelepítették. A község újabb építésű felét eldózerolták a gyárépítések miatt.
A község megmaradt részére építési tilalmat rendeltek el. Az építési tilalmat majd feloldották, de az elöregedett népesség nem tudott élni a lehetőséggel.
A községben a XIII. században még természetes hajlékok voltak, azaz földbe vájt épület, esetleg löszbe, mészkőbe vagy vulkáni tufába vágtak hajlékot.
A községben később a rakott fal vagy vertfal válik elterjedté, melyet idővel a vályogfal követett. Az építőanyag miatt az árvízmentes térszíneket részesítették előnybe. A környező nagy

kiterjedésű erdők következtében a házfal sárral tapasztott sövényfal, boronafal volt, a fedélhéj pedig szalma, később a szalma helyett a zsúptető terjedt el.

Korábban az ún. Méta út a Dankó Pista úton (akkoriban Uzsoki köz) lévő sarki háztól indult, majd elkanyarodott a jelenlegi BorsodChemnél lévő garázsoknál és a mostani sorompónál ért ki a főútra. Akkoriban még hagyományos falusi út volt, zúzottkő anyagú, mindkét oldalán akácfákkal.

A régi községháza és az orvosi rendelő a világháború előtt a József Attila úton volt, jelenleg gyerekek részére focipálya van a területen.

Műemléki védelem

A község egy országosan védett műemléki objektummal rendelkezik, ez a református fa harangtorony.
A fatorony a műemléki védettséget nem élvező református templom fölötti lejtőn áll. 1780 körül épült, négyzetes alaprajzú, amely később átépült. Alsó része deszkaburkolatú, keskenyebb harangszintjének gerendaváza burkolatlan. Eredetileg zsindellyel fedett gúlasisakja és földszint fölötti szoknyája ma bádogfedésű.

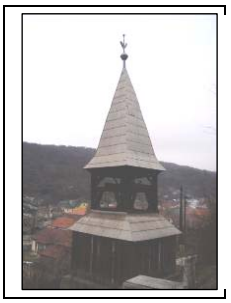

Helyi értékvédelem

A község történetében jelentős szerepet játszottak a Négyessy Szepessy család tagjai, akik a XVII. századtól birtokolták a falut. A Szepessyek házasság révén (Pál nevű családtag Csuda Zsuzsannát vette feleségül, aki Berentén birtokrésszel bírt) jutottak a községbe. A településen két tárgyi emlék található, amely a Szepessyekhez kapcsolható: a református temetőben a harangláb közelében egy síremlék, és a település központjában lévő kastély.

A klasszicista stílusú kastélyt a XVII. században építették. Az építmény földszintes, 6 ablakos, nagy kertben helyezkedett el, amit – az akkori divatnak megfelelően – magas kőfal vett körül. A főbejáratnál őrszoba volt, benne állandóan egy őrrel, aki igazoltatta a belépni szándékozókat. A kertben aranyhalakkal betelepített halastó volt, a parkban sok-sok virág, és a sétányok mentén somcserje díszlett. Nem messze a kastélytól helyezkedett el a Szepessyek gazdasági udvara, amit szintén kőfal övezett. Az udvarban cselédlakások, istállók, dohánypajta és Berente legmélyebb, mintegy 22-25 méter mély, lóval hajtott kanalas kútja. A pajta 1935 nyarán villámcsapás következtében kigyulladt és leégett. Szintén a kastély tartozéka volt egy gyümölcsöskert. Ennek helyén vannak a Borsodi Hőerőmű V. készenléti lakóépületei. A Szepessy kastély államosítása után az erőmű vezetői részére alakítottak ki benne szolgálati lakásokat. A kastély egy részében jelenleg idősek klubja működik.

A Petőfi utca lakóházai az 1920-30-as években a valamikori Szepessy-földeken épültek; még az 1955-ben elhunyt Szepessy Gyula adott el itt házhelyeket.
Az elhunyt Szepessyeket a református parókia kertjében épített kriptaszerű sírboltban temették el. Néhány éve a tetemeket exhumálták, és a református temetőbe, a haranglábhoz közeli sírhelyen helyezték nyugalomra. Az itt állított síremléken az alábbi szöveg olvasható:
„Négyessy Szepessy család sírboltja. 1853-1955."

A község 1944. december 12-én szabadult fel. A harcokban hat szovjet és román katona, valamint egy szovjet tiszt esett el, a hét sírnak három sírhalmot építettek, betonkerettel, kiemelkedő fejfarésszel. A fejfákon nincsenek feltüntetve a nevek, a hősök sírja a József Attila úton az egyik kertben a gyümölcsfák alatt van. (Forrás: Kazincbarcika város törzskönyve, 9. kötet, 1969.)

Lakóépületek

Az épületeket éles gerincű, szelemenes tetőváz és az utcára merőleges hossztengely jellemezte. A belső tagozódás hármas beosztású volt. A ház hosszanti oldalának középtáján nyíló ajtó a pitvarba vezetett. A pitvarból kétoldalt elérhető helyiségek közül a ház keskeny főhomlokzata felé mindig a szoba, a másik vége felé nyíló, eredetileg kamra, később lakószoba volt.

A házak szalagtelkekre épültek, kezdetben a keskeny homlokzattal az utca felé, csak később kezdtek építkezni úgy, hogy a tetőgerinc az utcával párhuzamos. A fejlődés során hamar megjelent a csűr, amely hátulról zárta le az udvart. A fejlődés későbbi fázisában a házak egybe épültek a gazdasági épületekkel, kamrával, istállóval. Ebben az időben jelentek meg a kőházak.

A későbbiek folyamán az udvari fronton oszlopos, tornácos megoldásokat kezdtek alkalmazni. Az utcai homlokzat általában egyszerű, sima falsík.

A községben az ipari tevékenység kapcsán megjelentek az ipart kiszolgáló építmények, melyek településképi hatása nem mondható kedvezőnek, ezek néhány példája:

A fenti képek az elhagyott ipari építményeket, a jelenlegi kiszolgáló de kedvezőtlen képet festő épületeket és az iparterületet elhatároló betonkerítést mutatják. Ezen területek rehabilitációja és a terület rendezése sürgető feladat.

Közösségi építmények

1911-ben épült a katolikus templom mellett a katolikus iskola, külön tanítói lakással. Ebben az épületben kapott helyett a községi önkormányzat (2003. október).

A községben egy római katolikus és református került kiépítésre.

A község katolikus temploma 1911-ben épült Wino István egyházmegyei mérnök-építész tervei alapján Dr. Somorra József bíboros 40 éves jubileumára. A templom terv szerint Sajókazincon épült volna fel, de az ottani lakosok hiúságból elcserélték a fatornyos templom építési terveit Berentével.

A református templom toronytalan homlokzatú, a nyolcszög három oldalával zárandó szentéllyel, sík mennyezetes hajóval. Az 1710 és 1720 között épült templom 1787-ben lett átalakítva.
Tárgyi emlékei:
- Kehely 1694-ből,
- Keresztelő edény 1794-ből,
- Úrasztalterítő 1700-ól.

A községben egy temető van (2939, 2940/1-3 hrsz) a református templom felett, azzal szinte „összenőve" a dombtetőn. A temető mellett a közelmúltban került átadásra a ravatalozó korábban „háztól temettek", mert nem jutott a községnek ravatalozó.

Közterületek

Játszóterek

A többszintes, kisvárosi beépítésű területeken (Csabai út-Gagarin utca sarka 3 db 4 emeletes ház; Bajcsy Zsilinszky utca 6 db 2 emeletes ház) kialakításra került 1-1 kisebb játszótér. Előnyük, hogy az úttól kerítéssel vannak védve, illetve a képen látható Bajcsy utcában lévő játszótér fából került kialakításra.

Temető

A községben egy temető került kialakításra (2939, 2940/1, 2, 3 hrsz), mely dombtetőn kapott helyet, a község református temploma felett.
A terület rendezése célszerű. Újabb temető nyitására egyelőre nincs szükség

Régészeti értékek védelme

A községben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nyilvántartása szerint nincs régészeti lelőhely.

A TERMÉSZETFÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK ÖSSZEFOGLALÁSA

Berente a Sajó-völgy kistáj területén helyezkedik el. A földtani adottságait a Sajó-völgy pleisztocén kavicsösszlete határozza meg. A talajképző kőzet döntően öntés iszap. A genetikus talajtípus karbonátos humuszos öntéstalaj. Gyenge szeizmicitású terület.
Mérsékelten hűvös éghajlat jellemzi. Az évi napfénytartam 1850 óra, a nyári 740-750 óra, a téli csak kevéssel 150 óra feletti a nagy ködgyakoriság miatt. Az évi középhőmérséklet 9 °C, míg a nyári féléves átlag 16,0 °C körül alakul. A fagyoktól mentes időtartam 165-170 nap (április 25-

október 7). Az éves csapadék mennyisége 600 mm körül alakul. A hótakarós napok száma átlagosan évi 40 nap. Zúzmara lerakódás szempontjából közepesen veszélyeztetet terület.
Leggyakoribb szélirány az ÉNy-i és DK-i, az átlagos szélsebesség 2 m/s.
Vízrajzilag a község területét a Sajó folyó határozza meg. A felszíni víz általános vízkémiai mutatóit tekintve semleges, kissé lúgos kémhatású, középkemény, közepes sótartalmú víz.
A megművelhető területeken a szántóföldi és kevésbé hőigényes kertészeti növények termesztéséhez kedvező az éghajlat. A növény-földrajzi tértagozódás tekintetében a Pannóniai flóratartomány Északi-középhegység flóravidékének Tornense flórajárásába tartozik. Potenciális erdőtársulás a pannóniai cseres tölgyes, gyertyános tölgyes. Jellemzőbb lágyszárú faj a lóhere (Trifolium pannonicum), sásfélék (Carex montana).

A tájt története, a tájhasználat változásai

A korábbi sajószentpéteri járás bányatelepes községe részben sík, részben dombos vidéken terül el a Sajó folyó közelében. Magaslatai: Nagy-kötéltető, Sárostető, Baglyos-tető, Előhegy és Barkasi.
A föld művelési ágaira 1939-ben az ábra szerinti megoszlás volt jellemző. Látható, hogy a szántó területe volt a legjelentősebb (összterület 47,3%-a).

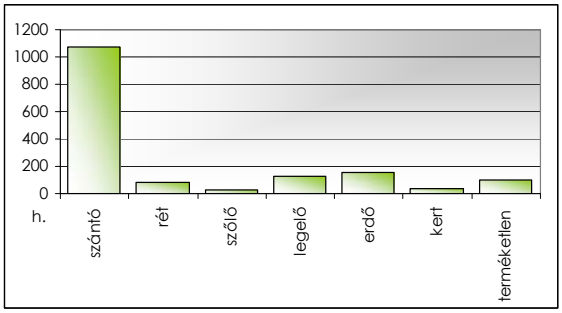

A földtulajdon megoszlás szerint:
- 2 középbirtok (100-1000 h.),
- 2 birtok (50-100 h.),
- 5 kisbirtok (20-50 h.),
- 71 átlagosan ~5 hold területű birtok.

Az állattenyésztés korábban nagyobb szerepet kapott, az 1939. évi felmérés szerint a mellékelt ábra szerinti állatállománnyal rendelkezett.

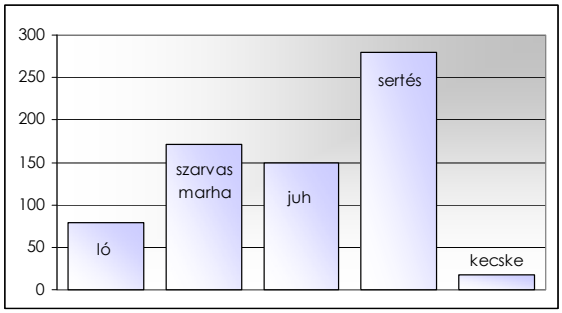

A község területén gyakorlatilag már nincs állattartás. 2003-ban 2 lovat és 1 kecskét számláltak. Az állattartás bővülésére a közeljövőben sem lehet számolni.

Bányászat (Forrás: Bombicz János - okl. bányamérnök)

Berente község területen már a 18. század végén kimutatható volt a szénbányászat. A levéltári adatokban fellelhető bányászkodás azonban nem volt számottevő, hatása mind volumenét, mind az azóta lezajlott kéreg rétegmozgásokat tekintve nem számottevő.
Berentén és a hozzá közeli Sajószentpéteren, valamint Alacska külterületein az I. világháború idejében indult számottevő mélyműveléses szénbányászkodás. Az igazi termelés felfutás, azonban az 1920-as évektől volt tapasztalható, mely folyamatosan fejlődött a 70-es évek közepén-végén bekövetkezet bányabezárásokig. Berentén 1977-ben fejeződött be a mélyművelésű szénbányászat. A bányabezárás során a még meglévő vágatokból a biztosító berendezéseket kiszedték (visszarabolták), a táró egy részén beton idomkővel falazott része maradt csak meg, amit jelenleg is használnak egyéb célokra.

A vizsgált területen a borsodi szénmedencében földtanilag kifejlődött öt széntelepből az I. II. és III-as telepeket fejtették. A III-as telep alatt mintegy 130-140 m-rel megtalálható a borsodi IV-es telep is, de ennek lefejtésére nem került sor. Az említett telepek kis vastagságúak, az 1,50 m-es vastagságot ritkán haladják meg, jellemző jövesztési vastagság a 0,9-1,2 m. A bányaműveléssel érintett terület topográfiája változatos, Berente községtől, mely egy völgyben

fekszik, minden fontos irányba emelkedik. A terepszint magassága +175 mBf és 275 mBf értékek között változik. A lefejtett telepek szintje a következő magassági értékek között változik:

I. telep	+90-128 mBf
II. telep	+120-170 mBf
III. telep	+98-165 mBf

Az eltérő értékek azért vannak, mert a szélső értékek nem ugyan azon a helyen jelentkeznek. A legkisebb takaró, fedőréteg is meghaladja a 60 m-t.

Az I. telepet első sorban a Sajószentéteri bányák művelték, ez a terület Berente község bevezető részét érinti, a BorsodChem hulladéktárolójának környékét. Ezen a területen is befejeződtek a bányászati műveletek 1960 végére, bár a jelentősebb bányászati tevékenység az 1930-as évekre esik.

A II. és III-as telepeket Berente bánya fejtette le. Bizonyos részek, a II. világháború előtti műveletek, a BorsodChem mai területén is találhatók, ezeket a bányatérségeket azonban az építkezések megindulása előtt betömedékeltek. A II-es III-as telepben lévő műveletek döntő része a Berente községet körülvevő két domb alatt találhatóak.

A későbbi kőzetmozgások szempontjából fontos a bányában alkalmazott fejtési technológia is. Az 1950-es évek végéig elsősorban kis felületeket érintő kamra, kamra-pillérfejtéseket és úgynevezett "ferhós vágatos" technológiákat alkalmaztak. Az ilyen jövesztési módok, mivel kis felületeket érintenek, ritkán okoznak a külszínig ható kőzetmozgásokat. A hatások vizsgálatánál meg kell említeni, hogy a pillérekben hagyott szenek nagy szilárdságúak, és ezzel is csökkentették a fejtés által megbolygatott kőzetrétegek nagyságát.

Az 1950-es évek végén, 60-as évek elején, a technológiaváltással először robbantásos-omlasztásos széleshomlokú frontfejtésekkel, majd később gépi jövesztésű omlasztásos széleshomlokú frontfejtések alakultak ki. A frontfejtések 60-100 m szélesek és gyakran több száz méter hosszúságúak voltak. A frontfejtések, különösen a gépi jövesztésűek, viszonylag nagy felületen bolygatták meg a kőzetrétegek egyensúlyát. Kedvező (homokos) szén feletti rétegek esetén a külszínre ható mozgások folyamatosan, repedések nélkül hatottak. Meg kel azonban jegyezni, hogy a fejtések szélein, az úgynevezett húzott zónában komoly külszíni tönkremenetelek jelentkeznek, az itt lévő épületekben, nyomvonalas építményekben komoly károk keletkeznek. A fejtéseknek a külszínre gyakorolt hatását jelentősen befolyásolja, minden esetben, a szén fölött elhelyezkedő fedőréteg vastagsága. Berente-táró működése során, sem a termelés alatt, sem később nem tapasztaltak külszínig ható kőzetmozgásokat, kiszakadásokat.

Berente község esetében a fejtési technológia hatásának vizsgálatánál figyelembe kell venni, hogy a községhez közeli területeken a korábbi, hagyományos technológiával történt a jövesztés.

A későbbi kőzetmozgások szempontjából fontos, az is hogy nincs olyan bányaművelés által érintett területrész, ahol egymás fölött mind a három telep lefejtésre került. Szintén fontos, hogy a területen működő bányák területén kevés rétegvíz volt, így a termelés befejezése után a vágatokban és egyéb nyitott bánya térségekben bekövetkezett az omlás, ami a fölöttük lévő rétegekben lévő feszültségeket is kioldotta, így a termelés befejezése után rövid időn belül lejátszódtak a külszínre is kiható rétegmozgások. További kedvező földtani állapot, hogy a területén, sok helyen a szén fölötti rétegek homokosak, nem sok helyen található rideg, vastagpados réteg, ami hosszú idő alatt omlik meg, mely hatások szintén elősegítik a külszínig ható kőzetmozgások gyors lezajlását.

Berente község mai belterülete alatt, a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy nem folyt bányászkodás. A község közvetlen közelében az 50-es évek végéig befejeződött a termelés és távolabbi területekre (D-i, DK-i erdős-hegyes területek) tevődött át.

Összességében megállapítható, hogy Berente község jelenlegi belterületén a későbbiekben sem kell számolni bányászatból eredő felszíni kőzetmozgásokkal, ez alól kivétel lehet a táró (bányabejárat) közvetlen (20-30 m-es) környezete a 40 m-es takaróréteg eléréséig. A külterületeken, ahol a korábbi bányaműveletek folytak, sem kell számolni felszíni kőzetmozgásokkal egyrészt a nagy 40 m-t (helyenként 180-200m) meghaladó takaróréteg miatt, másrészt a régen végzett bányaműveletek okozta réteg illetve kőzetmozgások a korábban felsoroltak végett már lezajlottak. A kőzetrétegekre a korábbi bányászati tevékenység már nincs hatással. A területre egyébként, a bányászati tevékenység ideje alatt sem volt jellemző a külszínig ható kőzetmozgás.

Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tájhasználat

A község területének jelentős része ma már ipari terület, a mezőgazdaság számára nem sok szabad terület áll rendelkezésre (1939-ben az összterület 47,3% volt megművelt szántóterület!). A közigazgatási terület nyugati részén a domboldalon szőlők telepítésére került sor, korábbi feljegyzések szerint hagyományai vannak a szőlőtermesztésnek. Felmérések szerint 1939-ben a település területének 9%-a állt szőlőművelés alatt.

Az „utánpótlás" hiányában azonban egyre több szőlő gazosodik el, az idősek már nem tudják gondozni, a fiatalokat pedig nem érdekli. A domboldalon több présház is kiépítésre került a szőlők miatt, azonban a szőlők elhanyagolása mellett állapota is folyamatosan romlik.

A község területén nagy kiterjedésű erdő található:

Hrsz	Terület-felhasználás	Tulajdonos	m²
124/2	erdő	magán	9092
124/3	erdő	magán	1983
141	erdő	magán	3350
191/3	erdő	magán	8623
192/1	erdő	magán	4790
193/12	erdő	magán	6330
193/19	erdő	magán	5085
200	erdő	magán	8074
210	erdő	magán	5079
211	erdő	magán	9307
197/2	erdő-bányatelek	magán	2213

Hrsz	Terület-felhasználás	Tulajdonos	m²
167/1	erdő-gyep	magán	3646
187/1	erdő-szántó	magán, önkormányzat	6896
187/2	erdő-szántó	magán	6735
118/1	erdő-szántó	önkormányzat	2424
120/5	erdő-szántó	magán	3183
120/6	erdő-szántó	állam	2293
120/8	erdő-szántó	magán	4513
143/11	erdő-szántó	magán	2776
192/2	erdő-út	magán	8722
120/3	szántó-gyep-erdő	magán	6322

Ipari és bányászati tájhasználat

A községben jelentős probléma forrása a nagy területen folyó ipari tevékenység. Az ipar jellege miatt a légszennyezettség állandó jellegű, a gyárkémények füstje messziről is jól látható. Az ipari tevékenységhez kapcsolódóan magas a községben a tehergépjárművek, kamionok száma.

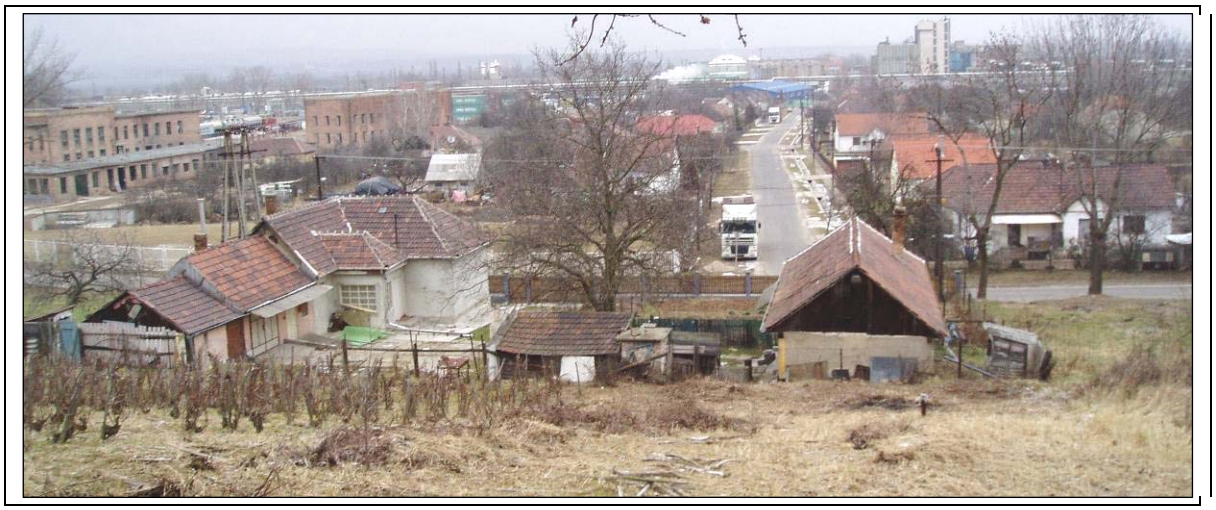

Táj- és természetvédelem

A Gagarin és Posta utcák, illetve a 3169/2 hrsz-ű ipari területe által körülhatárolt területen helyezkedik el egy kisebb park közepén egy nyílt árkos csatornával. Az árok tisztán tartása, a zöldfelület rendezése folyamatos feladat.

A külterületi erdők védelmi funkciót töltenek be.

Élővilág védelme

A belterülettől nyugatra elterülő Bükk lábának felszíne megőrzésre, illetve fejlesztésre érdemes mivel ezen a területen még természetközeli állapotok találhatóak, megfelelő élőhelyül szolgálhat a különféle fajok számára.

Erőforrások

Humán erőforrások

A népesség alakulását követi nyomon a mellékelt ábra (2001. évi Népszámlálás adatai alapján).

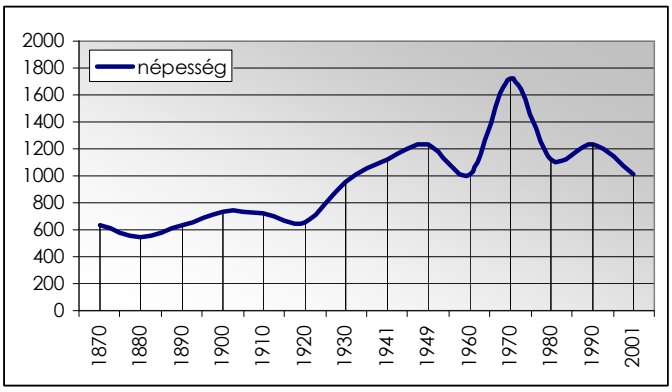

Látható, hogy folyamatosan ingadozott a lakosság száma az elmúlt több mint száz évben. Az 1880-as évektől kisebb megszakításokkal, de nőtt a lakosság száma egészen 1949-ig. Ezt követően jelentős csökkenés következett be, majd a '60-as évektől ismét népesség növekedés volt a jellemző.

A '70-es években kiugróan magas volt a lakosok száma, azóta azonban folyamatos csökkenés jellemzi a lakosszámot, a 2001. évi 1077 fős népesség 2003-ra 1059-re csökkent. Amennyiben a természetes fogyás és az elvándorlás az elkövetkezendő években a jelenlegihez hasonló tendenciát mutat, a község lakossága 2010-re 1000 fő alá csökken.

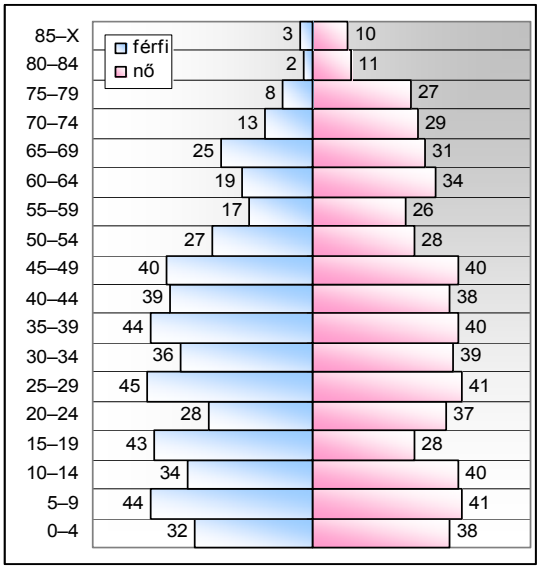

A község korfáját mutatja a mellékelt ábra (2001. évi Népszámlálási adatok alapján).
Látható, hogy az elmúlt években kevesebb gyermek született, mint 10 évvel ezelőtt; ezek közül is említésre méltó, hogy kevesebb a fiúgyermek. Szembe tűnő, hogy a 2001-ben 15-19 éves korcsoportban kevesebb leánygyermek lakott a községben, mint az azt megelőző és azt követő időszakban. A férfiaknál ez a torzulás a 2001-ben 20-24 éves korcsoportban figyelhető meg.
Az 50 év felettiek körében megcsappan a lakosok száma, ez nemcsak abból adódhat, hogy kissé fiatalodik a község, hanem abból is, hogy alacsony a községben élők átlag életkora. 55 éves kor alatt közel kiegyenlített a nemek aránya, azonban 55 éves kor felett korcsoportonként egyre nagyobb a nők aránya (pl. a 80-84 évesek között a férfiak aránya mindössze 15%).

A területarányos ábra a korcsoportonkénti lakosokat és azon belül a foglalkoztatottak arányát mutatja (2001. évi Népszámlálási adatok alapján).
Látható, hogy a 14 éves kor alattiak között nincsenek foglalkoztatottak (törvény tiltja). A 15-29 év közöttiek száma tetemes, ugyanakkor a foglalkoztatottak aránya elmarad a középkorúak foglalkoztatottsági arányaitól (30% alatti), ennek nemcsak az egyre növekvő pályakezdő munkanélküliség az oka hanem, hogy a mai fiatalok átlagosan magasabb iskolai végzettség

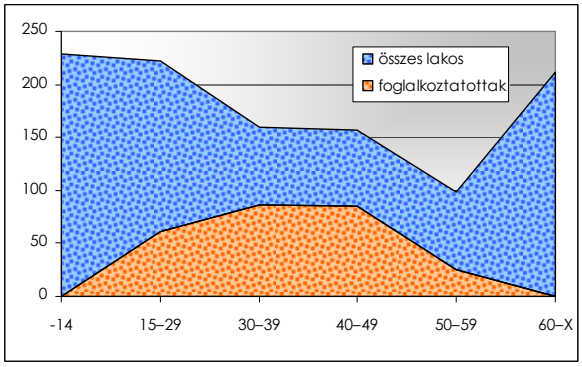

elérésére törekszenek, illetve a munkanélküliséget újabb és újabb szakmák elméleti megtanulásával kívánják elkerülni. Ennek következtében egyre nagyobb arányú az eltartottak száma

a korábbi évtizedekhez képest. A 30-50 év közöttiek között a foglalkoztatottsági szint közel azonos (~54%). Az 50-59 év közötti lakosok aránya érzékelhetően alacsonyabb, mint a többi korcsoporté, illetve a foglalkoztatottságuk is rendkívül alacsony (~26%), pedig ezen réteg gyakorlata és szaktudása révén még kiaknázható erőforráscsoport lehetne. A 60 év felettiek között foglalkoztatottat nem regisztrált a KSH.

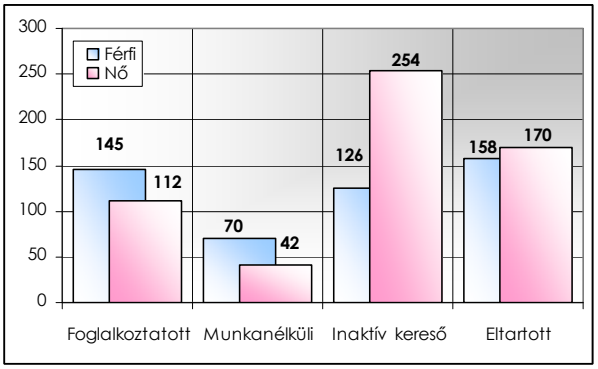

A mellékelt oszlopdiagram a foglalkoztatottak és eltartottak arányait mutatja nemek szerint (2001. Népszámlálási adatok alapján).
Látható, hogy a foglalkoztatottak és a munkanélküliek között a férfiak vannak többségben, azonban az inaktív keresők és eltartottak között a nők vannak többségben.
Amennyiben a 15-59 éves korúakat tekintjük kiinduló pontnak foglalkoztatottsági vizsgálatainkhoz megállapítható, hogy ezen réteg mindössze 40%-a foglalkoztatott, ami jelentős mértékben elmarad az Európai Uniós irányelvektől. A munkanélküliségi ráta szintén a 15-59 éves lakosságszámot alapul véve 18%-os, ez azonban nem fedi a tényleges állapotokat, ugyanis sok munka nélkül lévő lakos meg sem próbál munkához jutni, ebből kifolyólag az inaktív keresők között vannak számon tartva. Az inaktívak aránya fent említett korosztályokhoz viszonyítva 60%, azaz a foglalkoztatottak másfélszerese. Ezen csoport aktivizálása rendkívül fontos a település vezetőinek, hiszen ezen lakosok megélhetésének biztosítása részben rájuk hárul. Az eltartottak száma az összlakosság 30%-a és a jelenlegi tendenciák szerint ez az arány ha kis mértékben is, de emelkedik.

Gazdasági erőforrások

Az 1940-es években itt működött a Szén- és Kátrányipar Kft, volt 3 üzlet, 3 italmérés, továbbá 7 önálló iparos tevékenykedett. A bányászat egyre jelentősebbé vált, a berentei barnaszén országosan ismert volt.

1963-ban kezdett üzemelni a gázszilikát gyár, ami a Sajó és a vasút között a Sajószentpéter felé eső végén, Sajószentpéter határában terült el. A Könnyűbeton-gyár 200 millió forintos beruházás volt, évi 180 ezer m^3 gázszilikát termelési tervvel (megj.: ez 102 millió kisméretű téglának felel meg). A próbaüzemtől 1979-ig 400-440 fő között alakult a létszám, majd ezt követően 370-380 főre csökkent. 1999-ben megszűnt az üzem, a területet a BorsodChem Rt raktárként használja.

1959-ben létesítették az ún. Nehézbeton-gyárat. Ez eredetileg beton bányaívek, bányafalazó elemek gyártására szakosodott üzem volt, majd útelemeket is készítettek itt. A gyártást 1967-ben gépesítették, amely létszámcsökkenést eredményezett. 1973-ban 22 milliós beruházással korszerű gyártó-csarnokot hoztak létre. A termékek érlelése miatt hatalmas tárolótérrel rendelkezik. Előállítanak még kerítéselemet, víznyelő akna elemeket, mozaiklapokat, medertámasztó elemeket stb. Transzportbeton értékesítéssel is foglalkoznak.

A Borsodi Hőerőmű Vállalat erőművének építését 1957-ben fejezték be. A hőerőmű teljesítménye 1958-ban 194 MW volt, ami a hazai villamosenergia-teljesítőképesség 20%-át jelentette. A Tiszapalkonyai Hőerőmű megépítéséig ez volt az ország legnagyobb erőműve. Előnyei között szerepelt biztosított közvetlen szénellátás, a ráépülő üzemek miatt alacsony hálózati veszteség arány. Az üzem teljes felépítése meghaladta az 1,5 milliárd forintot. A vállalat létszámát tekintve említésre méltó, hogy az 1954-es 281 fővel szemben 1955-ben már 616 dolgozója volt.

Az 1950-es évek első felében készült el Berentén a Központi Szénosztályozómű és az ehhez tartozó kötélpályarendszer. A központi osztályozó helyét a szállítási súlypont, a vasúti és közúti közlekedés adottságai, valamint a berentei hőerőmű telepítési lehetőségei alapján határoz-

ták meg. 1967-ben az osztályozó mellett kockaszén-kiadó létesült a lakossági ellátás javítására. 1981-ben kezdték el építeni a nehéz szuszpenziós mosás technológiájának berendezéseit. 2004. január 1-vel a Kötélpálya üzemmel együtt megszűnt.

1965-67 között helyezték üzembe a Központi Bányagépjavító üzemet, ide tartozott a bányagépjavítás, karbantartás, a közúti szállítás egy része, a gépjárművek javítása és karbantartása, szakipari tevékenység, tranzit jellegű főraktározás. 1973. január 1-én összevonták a bányagépjavító és szénosztályozó üzemeket (KOSZGÜ). A KOSZGÜ Berentén lévő központi és üzemterén jelenleg több (~7) kft működik, melyek a Bányavagyon Hasznosító Rt-től kaptak jogosultságot a területen végezhető munkákhoz.

A Borsodi Vegyi Kombinát és utódvállalata a BorsodChem Rt nagy történelmi múlttal bír. 1956-tól próbaüzemben, majd 1958-tól folyamatosan termel. Magyarországon a földgáz. Mint vegyipari alapanyag itt jelent meg először. 1963-ban felavatták a PVC gyárat és megindult a polyvinklorid gyártása. A műanyag mellett marónátront, sósavat, klórt és hypót is gyártottak. Később a Berentei Vegyiművek egyesült a Borsodi Vegyi Kombináttal. 1971-benlétrehozták saját erőből a PVC-profilgyártó üzemet. 1974-ben Olefin Program elnevezéssel új PVC gyár építésére került sor közel 10 milliárd forintos beruházással és 150.000 tonna/év tervezett kapacitással (itt a kiinduló anyag már a földgáz helyett kőolaj). Az 1980-as években újabb és újabb beruházásokra került sor a termelésnövekedés, technológia fejlesztés érdekében. 1983-ban helyezték üzembe a Keverő Üzemet és a PVC-ablak konfekció üzemrészt. 1987-ben kezdődött az ún. energia-racionalizálási program, ekkor épült a Lösche malom a műtrágyagyárban. 1988-ban világbanki hitellel újabb beruházásra került sor, a japán Chisso cég MDI technológiáját vezették be. Az MDI felépítését egy korszerűbb, TDI üzem építése követte, mely azóta is folyamatosan üzemel.

1991-ben jött létre a Borsodi Vagyonkezelő Holding és a Borsodi Vegyi Kombinát Rt egyesítéséből a BorsodChem Rt., melynek részvényeit 1996-tól s londoni értéktőzsdén is jegyzik.

2000-ben az alábbi kft-k voltak a törzsgyáron kívül az Rt tulajdonában:

Megnevezés	BC Rt tulaj. aránya	Tevékenységi kör
BC Grafol Kft	100%	PVC porkeverékek, -granulátumok, lágy és kemény PVC, járműipari profilok
BC Ongrapack Kft	100%	PVC kemény és nyújtható fóliák, különböző sík és hullámlemezek gyártása, forgalmazása
BC Ablakprofil gyártó és forgalmazó Kft	100%	PVC ablak és ajtóprofilok gyártása forgalmazása
BC Panoráma Kft	100%	Hőszigetelt üvegezésű műanyag homlokzati nyílászárók, ablakok, bejárati ajtók, üvegfalak gyártása, értékesítése
BC Ongra-mechanika Kft	100%	Vegyipari készülékek, nyomástartó edények, hőcserélők, szerszámok, acélszerkezetek tervezése, gyártása; gépszerkezetek szerelése és karbantartása
BC Ongroelektro Kft	100%	Villamos és irányítástechnikai rendszerek karbantartása, kivitelezése, vezérlések tervezése, telepítése, villamos fűtőtestek javítása
BC Ongrobau Kft	100%	Építészeti, karbantartási, felújítási és kivitelezési munkák végzése, korrózióvédelmi feladatok ellátása, folyékony kommunális és veszélyes szennyvizek szállítása
BC Polimer Kft	100%	Vendéglátás, szállodai szolgáltatás, üzemi étkeztetés, munkahelyi büfék üzemeltetése, takarítás, tekepálya működtetés
BC Ongro Benelux B. V.	100%	PCV-por, félkész és késztermékek értékesítése a benelux, skandináv, észak-német és angol piacokon
BC Hendelsges M. B. H.	100%	Vegyipari alapanyagok és termékek forgalmazása a környező országok piacain

BC Polska SP. Z. O. O.	100%	PVC-por, granulátum értékesítése
BC KC Formalin Kft	66,66%	Formaldehid gyártása, értékesítése
BC MC S. R. L.	50%	Anyavállalat termékeinek értékesítése olasz piacokon
Framochem Kft	40%	Foszgén és foszgén alapanyagú vegyületek gyártása, intermedierek és más finomkémiai alapanyagok előállítása
BC Erőmű Kft	26%	Gőz, gőzkondenz és energiaáram termelés; a BorsodChem Rt gőz- és villamosenergia ellátásának egy részét fogja össze

Lakásállomány

A községben 250 lakóépület állt 2003-ban az önkormányzat adatai szerint (a két lakótelep és a kastély is egy-egy épületnek számolva!).

A község lakóházait építési évük szerint csoportosítja a melléklet ábra (2001. évi Népszámlálás adatai alapján). Leolvasható az ábráról, hogy a lakásállomány jelentős része elöregedett, az összállomány 94%-a még az 1970-es évek előtt épült. A legtöbb épületet 1945-60 (43%), illetve 1960-69 (31%) között építették. Napjainkban új építésű házak iránt alacsony az igény, a családok nehéz gazdasági körülményeik miatt ritkán vágnak bele új házak építésébe.

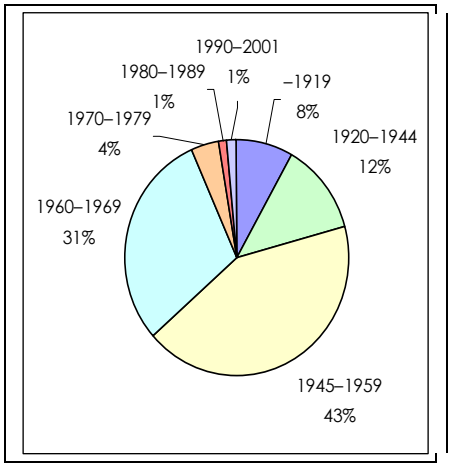

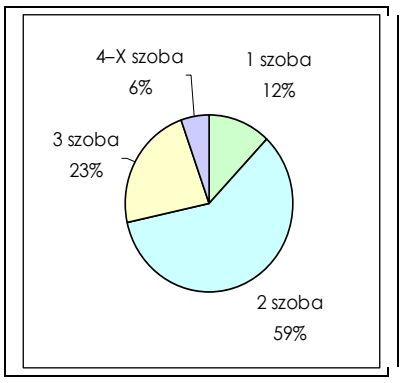

Az épületek többsége (~60%) 2 szobával került kiépítésre, de a 3 szobás házak aránya is jelentős. A szobák száma általában összefüggésben áll a családok nagyságával, a gazdasági helyzettel és jövőképpel. A legrégebbi házak általában 1 szoba kialakításával készültek, a mellékhelyiségek is külön kerültek kialakításra, a konyha és fürdőszoba a komfortosság növekedésével utólag került az épülethez, „hozzácsatolva".

A lakások alapterület szerint csoportosítását mutatja a mellékelt ábra (2001. évi Népszámlálás adatai alapján). Látható, hogy 7% alatt van a 40 m^2 alatti alapterületű lakások száma. A lakások több mint fele 50-80 m^2 alapterületű, ezek fűtése és karbantartása viszonylag gazdaságosan megoldható, ezért választották többen előszeretettel az ilyen méretű lakásokat.

A 100 m^2 feletti lakások aránya közel 10%, a gyermekek „kirepülésével" az ilyen épületekben élők helyzete problémás lesz, hiszen 2 fő részére a nagy épület fenntartása gazdaságtalan.

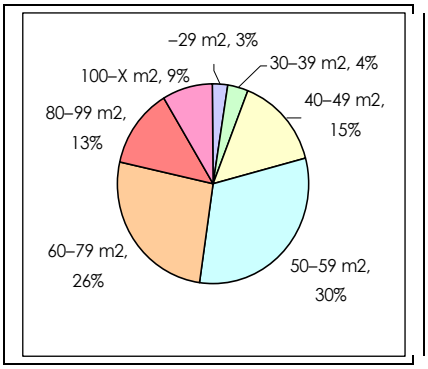

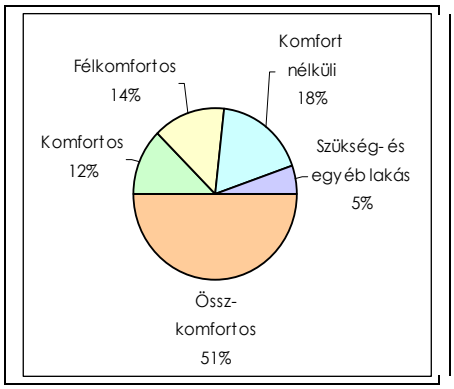

Az épületállomány komfortfokozatait mutatja a mellékelt ábra (2001. évi Népszámlálás adatok szerint).
Az épületek valamivel több mint fele összkomfortos. Jelentős a félkomfortos és komfort nélküli épületek aránya, melyek komfortosabbá tétele nemcsak a lakók kényelme, de a környezet szempontjából is mielőbb megoldásra vár. Számottevő (5%) a szükséglakások száma, az ilyen épületekben élők biztonságos körülmények közé helyezése a forráshiány miatt még várat magára, azonban rövid távú célként szerepel, nemcsak a közös felelősségvállalás, de a szépülni vágyó község-arculat miatt is.

Intézményi infrastruktúra

A község korábban Kazincbarcika város része volt, így intézményileg a város biztosította az ellátását, mely a leválás óta csak részben módosult, azaz van saját önkormányzat, de pl. az oktatási ellátás, szolgáltatások jelentős részét még most is Kazincbarcika város biztosítja.

A községben a közelmúltban adtak át az új Polgármesteri Hivatalt és az Egészségügyi Központot is.

Az Egészségügyi Központban tanácsadás is folyik. Az épület korszerű kialakítása lehetővé tesz a kerekesszékkel és gyermekkocsival történő megközelítést is.
A helyiek kórházi ellátása és speciális szakrendelések igénybevétele Kazincbarickán, illetve Miskolcon biztosított.

A községben működik Posta is, így helyben igénybe lehet venni a posta szolgáltatásait (a levélfeladáson kívül készpénz felvételre is van lehetőség).

A községben működik óvoda, amely egy tömbben van az általános iskolával, de az iskola irányításától független. A gyermekek új nevelési stratégia szerint vegyes csoportokba járnak. Az óvoda alapítványi, az étkeztetés ingyenes.
A község általános iskolai oktatást tud biztosítani. Megfelelő számú tanterem áll rendelkezésre. Az iskola telkén került kialakításra egy salakos futballpálya, így a kültéri testnevelés órákra biztosított a sportterület.

A középfokú oktatás Kazincbarcikán, míg a felsőfokú oktatás Miskolcon érhető el „legkisebb távolságon".
A helybéliek alap élelmiszer ellátása több kis üzletből biztosított. Nagyobb áruházak a szomszédos Kazincbarcikán és Sajószentpéteren vannak, a speciális igényeket a miskolci bevásárló központokban lehet kielégíteni.

A fiatalok szórakozási lehetősége szintén a közeli nagyobb városokban biztosított. A felnőtt lakosság számos helyi kiskocsma szolgáltatásait élvezheti.
A községben 2001-től működik polgárőrség, feladatuk a község biztonságának és nyugalmának biztosítása. A helyi polgárőrség jó kapcsolatokat ápol Jákfalva és Hét községek polgárőreivel, 2003-ban közös baráti kört is alapítottak.

A községben Falukör néven Településfejlesztő Egyesületet alapítottak. Az alapító okiratban szereplő célkitűzések között szerepelt helyi újság megjelentetése. A Falufutár című újság első száma 2002. októberben jelent meg, a község aktuális történéseiről, problémáiról számol be, programajánlókat közöl.

Műszaki infrastruktúra

Közúti közlekedés

Berente község a 26. sz. főközlekedési út mentén fekszik.

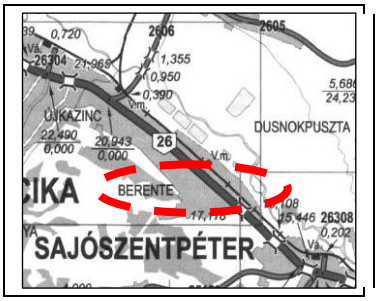

Az alábbi ábra a 26. sz. út forgalmát mutatja járművek szerint (Adatforrás: Állami Közúti Műszaki és Információs Közhasznú Társaság: A közúti forgalom figyelemmel kísérése – 2004. /2005. május 31./)

Látható, hogy az átmenő forgalom jelentős részét a személygépjárművek adják (~71%), de a kistehergépjárművek aránya is számottevő (~14%). A közepesen nehéz, és nehéz tehergépjárművek 5-5%-os arányt képviselnek, azonban együttes értékük meghaladja az 1100 járművet naponta.

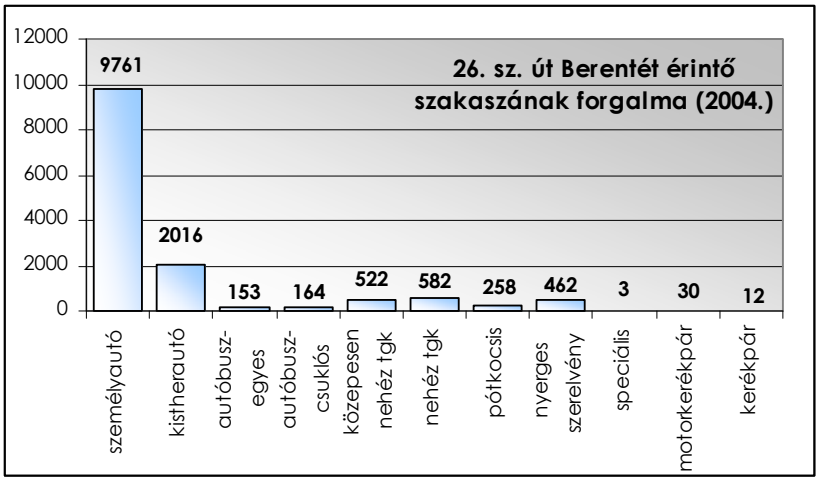

A község a Kazincbarcikához való csatlakozást megelőzően 3 úttal csatlakozott közvetlenül a 26. sz. főúthoz; a Petőfi úttal, a kötélpálya alatti kijárattal, majd később a Posta úttal. A BorsodChem (korábban BVK) terjeszkedésével azonban ezen bekötőutak az ipari területekhez kerültek, és később új, az üzemeket megkerülő bekötőút kiépítésére került sor.

A község útjainak jelenlegi állapotát mutatják az alábbi képek:

Bajcsi Zsilinszky u.

Posta u.

Esze Tamás u.

A községben a belterületi utak kiépültek, aszfalt borításúak. A szabályozási szélességek általában megfelelőek, helyet kaptak a szükséges vízelvezető árkok és zöldsávok is. A község régi településmagja területén (József Attila u. északi része, Ady Endre utca) azonban a sűrű beépítés következtében meglehetősen szűk a hely, így sem zöldsáv, sem járda nem kerülhetett kiépítésre, a gyalogosok a záróvonallal leválasztott aszfaltozott sávot használják erre a célra.
A községben a KRESZ szabályainak megfelelően, a kihelyezett forgalmi táblák figyelembe vételével kell közlekedni.

József Attila u.

Állóforgalom

Berente községben a parkolási helyzet a területen folyó ipari tevékenység következtében nem egyszerű. Az ipari termelés során felmerülő szállításokhoz biztosítani kell a tehergépjárművel történő megközelítést, illetve ezen járművek várakozásának, parkolásának megfelelő számú és méretű helyet kell biztosítani. Az ipari területhez közeli Posta utcát előszeretettel használják parkolási célra, azonban az általános iskola közelsége miatt ez kockázatot rejt magában.
A felmerült igények alapján új parkoló kialakítása tervezett tehergépjárművek számára a 2776. hrsz-en (jelenleg üres telek az ipari terület szomszédságában).
A Polgármesteri Hivatal gépjárművel jól megközelíthető és 5 kijelölt parkolóhely áll rendelkezésre.

A helyi általános iskolához kapcsolható parkolási igény általában kampányszerűen jelentkezik, azaz ünnepekkor és egyéb iskolai események során, az iskolát körülvevő utcák szabályozási szélessége lehetővé teszi az ilyenkor felmerülő igények kielégítését.

A községben többnyire a falusias beépítés a jellemző, azaz a telken belül megoldható a gépjárművek elhelyezése. A községben - mint Kazincbarcika város részében - az ipar bővülésével megjelentek a többszintes épületek elsősorban az ipari munkások részére; az ilyen lakások lakóinak a gépjárművek parkolási gondjait garázssorok kialakításával próbálták megoldani.

A Gagarin utcában 38 db garázs került kialakításra a kisvárosi beépítésű lakások gépjármű tulajdonosai részére. Ezen garázsok megfelelő állapotúak, de felújításuk időszerű lenne.

Tömegközlekedés

Autóbusz
A községben helyi buszjárat nem közlekedik, a helyközi járatokat a Volán biztosítja. A járatok száma kielégítőnek mondható. A községben több buszmegálló is található, melyek igényesen kerültek kialakításra.

Vasút
Az útkapcsolatok és az ipari terület terjeszkedése következtében a vasútállomás „el van vágva" a községtől, a vonatok többsége nem áll meg. A vasúti és buszjáratok összehangolása a lakosság igényével megoldandó feladat.

Kerékpáros közlekedés
A községben kerékpárút nem került kialakításra, a helyiek, ahogyan a községekben általában gyakran közlekednek kerékpárral, erre a célra a közlekedési utakat használják. Kerékpárút kialakítása jelenleg nem tervezett.

Gyalogos közlekedés
A községben a gyalogjárdák az utcáknak legalább az egyik oldalán kiépültek, de több helyen mindkét oldalon. Az idősek, gyermekkocsival közlekedők és kerekes-székesek számára

könnyen megközelíthető módon rámpával látták el az Egészségügyi Központot és a Művelődési házat is.

A járdák tisztán tartását intézmények előtt az intézmény által kijelölt személy vagy szervezet, lakóházak előtt a lakosok, társas házak esetén a társasházi alapító okiratban előírt személy vagy szervezet köteles ellátni.

Közművek

Vízellátás

A községben 100%-os térségi vízellátás van. A vezetékes ellátottság 100%-os, de a rákötések aránya még nem teljes, közel 10%-os a közkutas ellátás.
Az ÉRV Rt biztosítja a zavartalan szolgáltatást.

Az ivóvíz a 26. sz. főút mentén haladó NÁ 400-as öv. vezetékről leágazó NÁ 300 öv. vezetéken történik. Ez a vezeték a temető mellett lévő 2*1000 m^3-es ivóvíz tároló ellennyomó medence töltő vezetéke. A két medence regionális célokat is szolgál, a helyi ivóvízellátáson túl. A községben egy nyomásövezet van, melyet a 2*1000 m^3 tározó fenék és túlfolyó szintje határoz meg.

A község vízhálózata szinte teljes egészében NÁ 80 vezetékből épült ki. Az Esze Tamás út végén lévő 8 lakóház ellátására külön vezeték épült ki.
Az ellátó hálózat két ponton csatlakozik a medencék töltő vezetékéhez:

- Petőfi S. utca végén egy NÁ 80 vezetékkel,
- Kandó Kálmán és Bajcsy Zs. utcák találkozásánál egy NÁ 150-es leágazás került kiépítésre, ami két NÁ 80-as vezetékre ágazik.

Víznyomás problémák a területen nem fordulnak elő, az ivóvíztároló medence fenékszintje állandóan biztosított, ez egyben meghatározza a maximális beépíthetőségi szintet is.

Szennyvízelvetés

A községben van zárt, gravitációs rendszerű szennyvízcsatorna hálózat. A községi 2 szennyvízcsatorna a 26. sz. főút mellettibefogadó csatornára köt. Főgyűjtő szennyvízcsatornának tekinthető a Kandó K. – Bajcsy Zs. utcán lévő ∅30 beton csatorna. A Gagarin (∅30), József A., Ady E. utcákban (NÁ 200 KG) lévő szennyvízcsatornák a gyűjtőcsatornák. A meglévő szennyvízcsatorna rendszer a jelenlegi szennyvízmennyiség elvezetésére alkalmas.

Az összegyűjtött szennyvíz a települési, illetve a regionális szennyvíztisztító telepre jut. A szennyvíztisztító telep tisztítási hatásfoka eléri a kívánt mértéket.

megnevezés	elszállított szennyvíz átl. jellemzői	tisztított víz átlagos jellemzői
KOI_{PS}	42,4 mg/l	10,4 mg/l
KOI_{Cr}	110 mg/l	22 mg/l
BOI_5	45 mg/l	10,3 mg/l
NH_4	5,7 mg/l	
Oldottanyag tartalom	920 mg/l	850 mg/l
Lebegőanyag tartalom	30 mg/l	10 mg/l
Anionaktív detergens	0,197 mg/l	0,070 mg/l
Összkeménység CaO	299 mg/l	295 mg/l
Aktív klór		151 mg/l

A településen keletkezett összes szennyvíz mennyiségét megosztják, egyik részét a község saját, míg a másik részt a BC központi víztisztítójára vezetik.

A berentei szennyvíztisztító telepre kerülő összes szennyvíz az alábbi technológiai folyamaton halad:
Fogadórács ⇨ szivattyúház ⇨8 db nagyterhelésű biológiai csepegtetőtest ⇨ 3 db ülepítő ⇨ fertőtlenítő medence ⇨ iszapszikkasztó ágyak ⇨Advance típusú gázklórozó.

A tisztított szennyvizet a Sajó folyóba vezetik. A keletkező iszapot sűrítés és víztelenítés után mezőgazdasági célra használják.

Csapadékvíz elvezetés

A csapadékvíz elvezetés a község belterületének jelentős részén zárt szelvényű csapadékcsatornával megoldott.
A lakóházak mögötti dombokról érkező vizek befogadója a Dankó Pista utcában lévő árok. A belterületen keletkező csapadék vizeket a Petőfi utcán, illetve az ezzel párhuzamos utcán végighaladó zártszelvényű csatorna vezeti a Borsod-Chem Rt területén át a 26. sz. út és a vasút közötti árokba.
Az elvezető rendszer rendszeres és tervszerű karbantartása, tisztítása az önkormányzat feladata.

Gázellátás

A község belterületén teljes mértékben kiépült a gázhálózat. A 2002. évi KSH adatok szerint 353 háztartás rendelkezett rákötéssel, ami a lakásállomány ~90 %-a. Az általuk felhasznált gáz mennyiség 510.000 m^3 volt 2002-ben (KSH adatok szerint).

Villamosenergia-ellátás

A község energia ellátása megoldott. 2002-ben 939 MWh energiát használtak fel a lakosok (KSH adatok). Az elfogyasztott energia mértéke évről évre növekszik, hiszen a háztartások egyre nagyobb arányban használnak gépeket a házimunkák megkönnyítésére (pl. mosógép, mosogatógép, fagyasztóládák stb.). Az energiatakarékos izzók és háztartási gépek megjelenése ellenére még mindig növekvő áramszükséglettel kell számolni, hiszen a takarékosabb gépek beszerzése költségesebb.
A megújuló energiaforrásokat a községben nem használnak. Hosszú távon javasolt napkollektorok alkalmazása, azonban a napenergia ilyen formán történő hasznosítása még meglehetősen költséges. Különböző pályázati lehetőségek igénybe vételével a természet környezetért felelősséget érző lakosok, intézmények azonban megkezdhetik ezen szerkezetek alkalmazását.

Távközlés

A községben kiépült a vezetékes telefonhálózat, melynek üzemeltetője a T-Com. A vezetékes telefonhálózat megfelelően kiépült és bővítési lehetőségeket rejt magában, amennyiben a lakosok ezt igénylik. Jelenleg csökkenő tendenciát mutat a vezetékes előfizetők száma, míg a mobilszolgáltatók ügyfélköre egyre bővül. A községben mindhárom mobil szolgáltató cég (T-Mobile, Pannon, Vodafone) szolgáltatása elérhető.
Hosszabb távon az internet egyre nagyobb térnyerésével kell számolni, melyet a lakosság a telefonhálózat vagy a kábel TV hálózat igénybe vételével fog igénybe venni, a szolgáltatás színvonalától és árától függően.

Kábeltelevízió

A községben kiépült a kábel TV hálózat. A fejállomás a Polgármesteri Hivatal épületében van kialakítva.

A községre vonatkozó magasabb szintű tervek kivonatai

Országos Területrendezési Terv (OTrT)

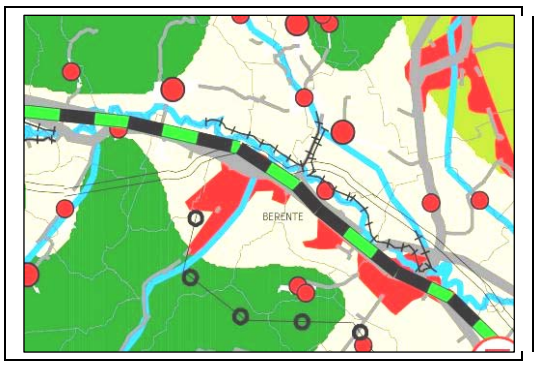

A községet az OTrT szerint az alábbi övezetek érintik:

- Kiemelten fontos érzékeny természeti területek övezete,
- Komplex tájrehabilitációt igénylő területek övezete.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Területrendezési Terve

(határozattal elfogadva)

- A községben megyei szinten jelentős ipari terület került kialakításra.
-
- A község közigazgatási területén egy veszélyes hulladéklerakó telep került kialakításra, amely a BorsodChem-ben képződő ártalmas hulladékok lerakására szolgál.

Kistérségi kapcsolatok

A község a 3504. sz. Kazincbarcikai kistérség tagja:

Kazincbarcika	Felsőnyárád	Nagybarca	Szuhakálló
Aggtelek	Felsőtelekes	Ormosbánya	Tardona
Alsószuha	Imola	Ragály	Trizs
Alsótelekes	Izsófalva	Rudabánya	Vadna
Bánhorváti	Jákfalva	Rudolftelep	Zádorfalva
Berente	Kánó	Sajógalgóc	Zubogy
Dédestapolcsány	Kurityán	Sajóivánka	
Dövény	Mályinka	Sajókaza	
Felsőkelecsény	Mucsony	Szuhafő	

A kistérség sok kihasználatlan kapacitással rendelkezik, melyek felismerése és tudatos stratégiával történő alakítása kitörési pont lehet a térségi települések számára. 2005. nyarán tanulmány készült a térség adottságairól, főbb turisztikai termékeiről, melyet kiadvány formájában „A Borsodi dombság" címmel meg is jelentettek.

Jövőképek

A Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott **fő cél - mint a község jövőképe –** a következő:

„Berente jelentős ipari környezetben lévő, de jó lakókörnyezetet nyújtó, és kiemelkedő szolgáltatási színvonalat biztosító településsé válik"

A főcél elérése érdekében a **legfontosabb részcélok**:

- Ipari-gazdasági területek rendezése;
- A község településképi adottságaihoz illeszkedő beépítés kialakítása;

- A településkép javítása, főként a közterületi zöldfelületek, zöldsávok rendezésével;
- Környezetvédelmi beruházások, terhelt területek rekultiválása.

A településfejlesztési stratégiának az életminőség folyamatos javítását, a környezet és emberi tevékenységek harmonikus összhangját, a jövő generációja életfeltételeinek megőrzését kell szolgálnia.

Az intézkedések során meghatározandó:
- A kiemelt akcióprogramok és az alapelvek megfogalmazása;
- A fejlesztés szereplőinek megnevezése;
- A Fejlesztési Koncepcióban foglaltak megvalósulásának garanciái, a monitoring követelmények és a rendszer kialakítása.

SWOT analízis

A SWOT elemzés a község belső erősségeit (Strongness) és gyengeségeit (Weakness), illetve külső lehetőségeit (Opportunity) és az esetleges veszélyeket (Treats) veszi számba.

Erősségek:	**Gyengeségek**:
– Földrajzi elhelyezkedés, Kazincbarcika város közelsége – Jó közlekedési infrastruktúra (26. sz. út; kötöttpályás közlekedés megléte), kiépített belső út és gyalogjárda hálózat, – Kiépített közműhálózat, – Termelő tevékenységet végző vállalkozások jelenléte, – Megfelelő helyközi tömegközlekedési rendszer, – Pályázatokon való aktív részvétel, – Helyi Egészségközpont megléte, – Korszerű, megfelelő területű helyi Általános Iskola működése, – Olcsó munkaerő.	– Alacsonyfokú a helyi lakosság környezettudatossága, nem értékelik a természeti környezetet, – Alacsonyfokú iskolázottság, – Alacsony a gazdasági aktivitás illetve a foglalkoztatottság aránya, különösképpen a nők esetében, – Alacsony szintű a munkaképes és szakképzett lakosság mobilitása, – A népesség rossz egészségi állapota rontja a munkaerő versenyképességét, – Helyi épületállomány jelentős része avult, illetve romos, bontásra váró, – Elhagyott ipari területek, – Környezeti szennyezettség jelentős (BorsodChem), – Közkertek, díszparkok hiánya, – Környezet-tudatosság hiánya – A megújuló energiaforrásokat még nem fedezte fel a lakosság.
Lehetőségek:	**Veszélyek**:
– Információs és kommunikációs technológiák elterjedése, – Aktív településmarketing, – Fiatalok nyitottsága az új technológiák iránt, – Európai Uniós és belföldi programok, pályázatok.	– A fiatal generációk munkanélkülisége, – Fenntartható fejlődéshez szükséges szemléleti változások hiánya, – Fejlesztői érdekekből adódó környezeti konfliktusok kezelésének hiánya, – Elmaradó beruházások, befektetések.

Fejlődési forgatókönyvek

A településfejlesztési stratégiának az életminőség folyamatos javítását, a környezet és emberi tevékenységek harmonikus összhangját, a jövő generációja életfeltételeinek megőrzését kell szolgálnia.

Forgatókönyvek

A település helyzetét, adottságait elemezve, a koncepcióalkotásnál megszokott metodika szerint forgatókönyvek felállítására került sor. Önmagában egyik forgatókönyv sem életképes, hiszen abból kettő a szélsőségeket emeli ki (pesszimista-optimista), míg a realista forgatókönyv nem számol bizonyos szélsőséges pozitív vagy negatív történésekkel.

A pesszimista forgatókönyv azokra az elemekre, külső és belső tényezőkre tér ki, amelyekre feltétlenül oda kell figyelnie a település vezetésének és amelyek elkerülésére lépéseket kell tenni. Ez a forgatókönyv akkor következik be, ha bizonyos szükségszerű döntések, fejlesztések nem születnek meg.

Az optimista forgatókönyv idealizált állapotot feltételez, amelyet nagyon nehéz elérni. Jelenleg nincsenek olyan belső és külső erőforrások, amelyek lehetővé tennék az ideális településfejlődést.

Pesszimista forgatókönyv:

A község népessége egyre nagyobb ütemben fog csökkeni és öregedni. A településen élő fiatalok jelentős része a jobb megélhetési, továbbtanulási lehetőségek reményében elhagyja a községet. Az egyre öregedő lakosság ellátása nehéz helyzetbe hozza a község vezetését a magasnak számító bevételek ellenére. Az idős lakosság már nem lesz alkalmas a kertek, szőlők gondozására, ezáltal azok elgazosodnak és a kellemetlen látvány mellett az allergén növényeknek is teret adnak. Az egyre csökkenő létszámú gyermekek óvodai és iskolai ellátása gazdaságtalan lesz, a nagy területen elhelyezkedő iskolaépület egy része kihasználatlanná és folyamatosan romló állagúvá válik. A romló településkép, öregedő lakosság, környezeti ártalmak kockázata miatt a tehetősebb középréteg elhagyja a községet és helyükre szegényebb családok költöznek. A lakóházak felújítását nem tudják önerőből megoldani a helyiek, folyamatos állagromlás következik be, nagymértékben megnő a szükséglakások aránya és az önkormányzat kénytelen lesz beavatkozni. Az igazgatási határ kapcsán folyó pert a község elveszti, azaz olyan ipari területek kerülnek el a községtől, amelyek jelenleg jelentős bevételi forrásnak számítanak. Idővel, az iparűzési adó megszüntetése után (~2007) a helyzet tovább romlik, nem lesz elegendő bevétel a kötelező feladatok ellátására sem, az önkormányzat lehetetlen helyzetbe kerül. A község öregeknek és munkanélkülieknek helyet biztosító, kedvezőtlen környezeti feltételekkel rendelkező településsé válik.

Realista forgatókönyv:

A község az iparűzési adóból és különböző pályázati pénzekből meg tudja valósítani terveinek egy részét, mint pl. közterületi zöldfelületek kialakítása, új parkoló építése, új idősek otthona, iskola korszerűsítése, szolgáltatások bővítése. A fejlesztések maradásra bírják a már itt lakókat, és vonzó letelepedési célponttá teszik a községet a lakóhelyet kereső egyéb településekről származók részére. Az alapellátás korszerű biztosításának megvalósítását követően sikerül pénzeket átcsoportosítva önkormányzati bérlakás programot megvalósítani a helyi fiatalok lakáshoz jutásának támogatására. A fejlesztések láttán megjelennek kisebb befektetők, akik fantáziát látnak a településben és a domboldali szőlősorokat és a hozzájuk tartozó présházakat rendbe teszik. A lakók környezet-tudatossága növekszik, az önkormányzat által felszámolt illegális hulladék-lerakatok már nem „termelődnek" újra, a szelektív hulladékgyűjtés népszerűvé válik. Megfelelően megalkotott humánstratégiai-program segítségével, önkormányzati támogatással az inaktív lakosság egy része foglalkoztatottá válik. Az ipari területen lévő vállalkozások folyamatos technológiai újításai, a szigorodó környezetvédelmi határértékek hozzájárulnak a környezetszennyezés csökkenéséhez és a gyermekek részére egy tisztább környezetű, komfortos községben való élet biztosítható.

Optimista forgatókönyv:

A község az összes általa beadott pályázaton nyerni tud, így egyre nagyobb ütemű fejlesztésekbe vághat bele. Kiemelkedő szintű szolgáltatást nyújtó idősek otthonát sikerül megépíteni, amely nemcsak a községben élő, de a környékbeli települések időseinek igényeit is kielégíti, a növekvő igények pedig új munkahelyek létesítését generálják. A növekvő helyi foglalkoztatottak száma az életszínvonal emelkedését vonja maga után, ami alapot jelenthet újabb vállalkozások számára és a tovagyűrűző hatás következtében számos család megélhetése biztosabbá válik. A lakosok lakókörnyezetük iránt igényesebbé válnak, megkezdődnek a lakásfelújítások, különböző portán belüli kertépítészeti megoldások alkalmazásai. A pályáztatásban kevésé járatos lakosok számára az önkormányzat segítséget nyújt, hogy különböző forrásszerzési lehetőségeket igénybe tudjanak venni, hiszen ez hosszú távon a közösség érdekeit is szolgálja. Közmunkaprogramban részt vevő lakosokkal, illetve helyi önkéntesek közreműködésével, hozzáértő szakemberek bevonásával az utak melletti zöldsávok, közterületek rendezésre, tisztításra kerülnek. A vasútállomás rendezése is megtörténik, sikerül egyezségre jutni a MÁV-val és biztosítva lesz az ingázó tanulók és dolgozók vasúton történő utaztatása, melyhez a Volán megfelelő időben indít busz-csatlakozásokat. Az ipari parkban üzemelő vállalatok folyamatosan korszerűsítenek és hosszú távon nem szüntetnek meg munkahelyeket. A vállalat a profitszerzésen túl a természeti környezet megőrzéséért, fejlesztéséért és a helyi lakosok támogatásáért is aktívan tesz. A község fejlett ipari településként, tiszta környezetben hosszú távon komfortos otthont nyújt a lakosai számára.

Prioritások

Az elsődlegességek (prioritások)	A prioritásokhoz kapcsolódó fejlesztési célok, programok
a természeti erőforrások megőrzése	1. Az ipari tevékenység általi szennyezések minimalizálása 2. Ivóvízbázis védelmének biztosítása. 3. Hulladékkezelés korszerűsítése, veszélyes hulladéklerakó környezetének rendezése.
a települési együttműködés előnyeinek kihasználása	4. Kistérségi kapcsolatok fenntartása, erősítése.
gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés, humán erőforrás fejlesztése	5. A népességmegtartó erő növelése (munkahelyteremtés, lakásépítés feltételeinek javítása). 6. Intézményi infrastruktúra fejlesztése. 7. Gazdaságfejlesztési program kidolgozása. 8. Humánerőforrás stratégiai program kidolgozása.
a települési lakó és környezeti körülmények javítása	9. A közterületek, parkok bővítése, karbantartása. 10. Szociálisan terhelt területek kezelése. 11. Lakóterületek infrastruktúrájának fejlesztése. 12. Temető területének rendezése. 13. Szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése.

Fejlesztési célok, programok részletezése:

1. A község területének jelentős részén (~42%) iparterület található, a területen folyó tevékenységek kibocsátása a technológiai fejlesztések kapcsán folyamatosan csökken, azonban így is jelentős a levegőszennyezés. Az ipari területeken a zöldterület aránya csekély, ezek bővítése indokolt. A fejlesztéseket az ipari területen tevékenykedő vállalatok bevonásával lehet hatékonyan megoldani.

2. A község érzékeny felszín alatti vízminőségű területen fekszik, az ipari termelés tovább növeli a szennyezés kockázatát éppen ezért nagy hangsúlyt kell fektetni az ivóvíz minőségének védelmére. A vízminőség folyamatos ellenőrzése és esetenként a szükséges hatósági fellépés szükséges.

3. A község DNy-i területén, a 26. sz. úttól nyugatra, a lakóterülettől ~400 m-re D-re található a veszélyes hulladéklerakó. A lerakó területe ~2,7 ha és a BorsodChem által „termelt" veszélyes hulladékok lerakására szolgál. A kockázat minimalizálásának érdekében a lerakót övező terület környezetének rendezése, védőfásítás fejlesztés javasolt.

4. Az EU-s tagság sok előnnyel járhat, amennyiben azt hatékonyan képes kihasználni az adott település. A legtöbb vissza nem térítendő támogatást azonban csak térségek, település csoportok vehetik igénybe, ezért fontos a más településekkel való közreműködés kiépítése, illetve a kiépített kapcsolatok hatékonyságának növelése.

5. A fejlett országokra jellemző természetes népesség fogyás hosszú távon súlyos következményekkel jár, ezért fontos a fiatalok helyben tartása, új lakók vonzása. A mai igények meglehetősen magasak, azaz szép természeti környezet, rendezett lakókörülmény, egyszerű ügyintézés az intézményekben, magas szintű oktatási és egészségügyi szolgáltatás, illetve közeli munkahelyek iránt magas a kereslet. A község részben megfelel az igényeknek, azonban van sok gyenge pont, melyekre összpontosítva sikereket érhet el. Az intézményi ellátás az utóbbi évek beruházásai kapcsán kedvezően alakult. A lakóépületek a község egyes területein megfelelőek, azonban a régi településmag területén rendkívül rossz állapotú házak találhatók, melyek negatív képet festenek a községről, ezen épületek lakói többnyire idősek vagy munkanélküliek, így önerőből képtelenek az épületek külső-belső felújítására. Megfelelő személy kijelölésével módot kell találni ezen területek rehabilitációjára, pl. helyi szakképzett, de munkanélküli lakosok összefogásával egyes épületrészek állagmegóvó munkálatainak elvégzéshez.

6. Az intézményi infrastruktúra egy része már biztosított a községben, de vannak még bővítési lehetőségek, pl. új idősek otthonának a kialakítása. Az intézményi ellátási kör szélesítése nemcsak a lakosok nagyobb megelégedettségéhez, de új munkahelyek létrehozásához is vezet. Megfelelő szolgáltatási színvonalat biztosító idősek otthona térségi szerepkört is betölthet, hiszen az egyre öregedő népesség és a munkaképes korú lakosság elfoglaltsága következtében egyre nő a bentlakásos idős-elhelyezés iránti igény.

7. A községnek hosszú távra kialakított gazdasági programra van szüksége, melyben kalkulál a jövőben felmerülő várható és rendkívüli kiadásokkal, illetve bevételekkel. Tervezni kell a helyi lakosság összetételének alakulását, a segélyekre és támogatásokra igényt tartó lakosok számát, hogy reális kép legyen a község gazdasági helyzetéről, mely megalapozza a jövőbeni fejlesztési lehetőségeket.

8. Az ipari területen számos munkalehetőség adott, azonban ezek sokszor speciális szaktudást igényelnek. A fiatal lakosságot ösztönözni szükséges a speciális tudások elsajátítására, pl. különböző ösztöndíjak létrehozásával. Növelni kell a község iránti hűséget, elkötelezettséget, hogy iskolai okmányaik megszerzése és munkavállalás után a községben alapítsanak családot. A munkanélküli és inaktív lakosság számára különböző átképzési lehetőségek felkutatását kell előirányozni, illetve fel kell mérni, hogy milyen ellátásra lenne szükség elsősorban nők részére (pl. bölcsőde kialakítása, idősek részére ebéd kihordás stb.), hogy munkát tudjanak vállalni.

9. Egy község arculatát nagymértékben meghatározza a közterületek mérete, karbantartása. A nagyméretű iparterületek és az ezzel kapcsolatos szennyezések miatti félelem ellensúlyozására nagy kiterjedésű, rendszeresen gondozott és lehetőség szerint egyedi kialakítású zöldterületek, parkok, szabadidő eltöltésére alkalmas területek kialakítása szükséges. A hobby-kertészeket önszorgalommal és a község munkanélküli, de fizikailag alkalmas lakosait közmunkaprogrammal rá kell venni a közterületek rendbe tartására.

10. A község bizonyos részeinek teljes mértékű lepusztulását megelőzendő lépéseket kell tenni a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítására. Sajnos napjainkban az özvegy nyugdíjasok és a gyermekeiket egyedül nevelő anyák is ebbe a kategóriába tartoz-

nak. Ez a réteg önerőből nem képes fenntartani családját, karbantartani, esetleg korszerűsíteni lakásait, ezért szükséges a támogatásuk (pl. kedvezményes étkeztetés, pályázati lehetőségekről való tájékoztatás, gyermekeknek ösztöndíj-program).

11. A műszaki infrastruktúra hálózat teljes mértékben kiépült a községben, azonban ezek fenntartása, korszerűsítése folyamatos feladatokat ró az önkormányzatra, esetenként a lakosságra. Az infrastruktúra hálózat kiépített ugyan, de a hálózatra csatlakozott lakások aránya még javításra vár. Különböző önkormányzati szankciók alkalmazásával, illetve támogatások megszerzésével el kell érni, hogy a rákötések aránya minden közmű esetében meghaladja a 95%-ot. A magas közüzemi díjak, áremeléstől való félelem megnehezíti a lakosság meggyőzését, azonban a komfort és kényelem mellett környezetvédelmi szempontok is léteznek, melyet a közösség érdekében mindenkinek figyelembe kell venni.

12. A helyi temető ráépült a református templomra; környezetének rendezése, zöldsávval kerítése rövid távon megoldandó feladat. A temető zöldterület fejlesztése a látványon felül a dombtetőn lévő talaj megfogása miatt is indokolt, azaz amennyiben erőteljes esőzés következik be a talaj ne induljon meg az amúgy is leromlott állagú lakóházak felé. A feladat elvégzése az egyházra, illetve az önkormányzatra hárul.

13. A szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése a fenntartható fejlődés szempontjából fontos feladat. Már az iskolában el kell kezdeni a megfelelő szemlélet kialakítását, pl. osztályok közötti évente megrendezendő szelektív hulladékgyűjtési verseny szimbolikus jutalomért.

Célokhoz kapcsolható aktuális pályázati lehetőségek

- **<u>Decentralizált terület- és régiófejlesztési célelőirányzat 2006. (TRFC)</u>**
  Az Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács által meghirdetett pályázaton belül az alábbiak támogathatók (megj.: csak 1 jogcímre lehet pályázni):
  - Munkahelyteremtő beruházások (A/1 jogcím): 3 vagy 5 éves foglalkoztatási kötelezettséggel járó munkahelyteremtő beruházások létesítése.
    A támogatás összege 4,5-200 millió Ft közötti, támogatási intenzitás 30%.

  - Önkormányzati fejlesztések (A/2 jogcím)
    - Kistérségek elérhetőségét és a kistérségen belüli közlekedési kapcsolatokat javító közútfejlesztések,
    - Termelő infrastruktúra fejlesztése,
    - Humán infrastruktúra fejlesztése.

    A támogatás összege 5-150 millió Ft közötti, támogatási intenzitás 70%.

  - Idegenforgalmi fejlesztések (B/1 jogcím): turisztikai, természeti és kulturális örökségvédelmi nevezetességek megismerését segítő marketing eszközök létrehozása, fejlesztése.
    A támogatás összege 0,2-2 millió Ft közötti, támogatási intenzitás 30%.

  A 2006. évi támogatásokra adható keret összesen: 6.089.270.000,- Ft.

- **<u>Helyi foglalkoztatási kezdeményezések, foglalkozást elősegítő tevékenységek helyi koordinációja (ROP), mint:</u>**
  - Helyi, kistérségi foglalkoztatási stratégiák kialakítása, foglalkoztatási megállapodások létrehozása helyi és kistérségi gazdaságfejlesztési, valamint a nemzeti szintű foglalkoztatáspolitikai stratégiai tervekhez illeszkedve.
  - Helyi foglalkoztatási kezdeményezések ösztönzését és összehangolását célzó helyi, kistérségi szintű együttműködési hálózatok kialakítása és működési feltételeinek megteremtése.

Támogatható tevékenységek fent megnevezett kereten belül:
- Helyi foglalkoztatási stratégiák megalapozására szolgáló tanulmányok készítése, helyzetfelmérés elkészítését segítő kutatások indítása.
- Workshopok, konferenciák, szakmai és közösségi fórumok szervezése a stratégiaalkotási folyamat előmozdítására.
- A projekt megvalósíthatóságát segítő képzéseken való részvétel, külföldi/belföldi tanulmányút.
- Helyi foglalkoztatási stratégiák, foglalkoztatási megállapodások elkészítése, szervezeti és működési szabályzatának, valamint költségvetésének kidolgozása.
- A foglalkoztatási megállapodásokkal és a foglalkoztatási stratégiával összhangban konkrét projektjavaslatok kidolgozása.

Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
- igénybe vehető: 7-50 millió forint,
- vissza nem térintendő támogatás,
- 0% önerő szükséges.

A pályázat benyújtási határideje folyamatos.

- **A falufejlesztés és –megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése (AVOP).**

Támogatható tevékenységek:
- Faluképet és a közvetlen épített és természeti környezetet javító beruházások támogatása, eredeti közösségi és gazdasági funkciók megtartásával, újak betelepítésével.
- Természeti tájkép, kultúrtáj, történelmi kert és az alkotó táji elemek állapotának javítása, megőrzése.
- Közösségi terek kialakítása, fejlesztése.

Kiemelt szerep:
- Településképet rontó, jelenleg is közösségi és gazdasági célokat (de nem az önkormányzat által kötelezően ellátandó funkciókat) szolgáló épületek külső és belső felújítása.
- Leromlott állapotban lévő, történelmi és építészeti értékeket hordozó településszerkezeti egységek, épületek minimum három épületelemből álló egység (pl. homlokzat, tető, lépcső) stílusjegyek megtartásával történő külső és belső felújítása, revitalizálása, védelme egységes, rendezett településkép kialakítása céljából.
- Műemléki, helyi védettség alatt álló és egyéb kulturális értéket hordozó épület, építmény, történelmi és régészeti érték felújítása, új funkciókkal történő hasznosítása.
- Tájképmegőrzés (pl. források, patakok, vízfolyások, folyómedrek helyreállítása), játszóterek, közösségi terek, közösségi használatú zöldfelületek létrehozása, felújítása, egységes településkép kialakítása.

Fentiek alapján alábbi fejlesztések végezhetők:
- Épület felújítás, belső korszerűsítés (pl. templom),
- Épületegyüttes egyes elemeinek felújítása,
- Homlokzat felújítás, sortatarozás,
- Utcabútor elhelyezése, felújítása,
- Növényállomány megóvása, telepítése,
- Parkosítás,
- Természetes és művi vízpartok rendbetétele,
- Csatorna megtisztítása, ösvények, sétautak kialakítása,
- Közterületi építmények felújítása (pl. szökőkút)
- Tájba illő információs táblák, épületdíszek, kerítések, egyéb információhordozók, díszítő elemek elkészítése és elhelyezése.

Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
- projektenként igénybe vehető maximum 60 millió forint,

- vissza nem térintendő támogatás,
- 15% önerő szükséges (hátrányos helyzetű kistérségben található önkormányzat).

- **<u>Hátrányos helyzetű régiók és kistérségek elérhetőségének javítása, helyi tömegközlekedés infrastruktúrájának fejlesztése (ROP), mint:</u>**
  - Tömegközlekedés előnyben részesítése forgalomtechnikai eszközök fejlesztésével (buszöböl, megállóhely, forgalomirányítási rendszer fejlesztése).
  - Megvalósíthatósági tanulmány készítése a későbbi fejlesztések megalapozásához.

  Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
  - maximális keretösszeg: 5300 millió forint,
  - vissza nem térintendő támogatás,
  - 10% önerő szükséges.

  A pályázat benyújtási határideje folyamatos.

- **<u>Közterületi játszóterek létesítésének és fejlesztésének támogatása.</u>**
  Támogatható tevékenység:
  - A 78/2003. (XI.27.) GKM rendeletnek megfelelő, szabványos közterületi játszóterek létrehozása, bővítése, korszerűsítése.

  Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
  - maximális keretösszeg: 120 millió forint,
  - igénybe vehető: 0,5-2,5 millió forint,
  - vissza nem térintendő támogatás,
  - 50% önerő szükséges.

- **<u>Az önkormányzati szektor veszteség feltárási vizsgálatainak, valamint energiahatékonyságú témájú megvalósíthatósági tanulmányainak támogatása, mint</u>**
  - A CO_2 kibocsátás csökkentése érdekében a végfelhasználói energia-megtakarítás előmozdítása: az önkormányzati energetikai veszteségfeltáró vizsgálatok és megvalósíthatósági tanulmányok elvégzésének a finanszírozása, energiahatékonysági beruházások megvalósításának céljából.

  A pályázat benyújtási határideje 2006. április 30.

- **<u>Egészségügyi hulladék kezelését célzó beruházások megvalósítása.</u>**
  Támogatható:
  - Egészségügyi és építési bontási hulladék kezelése.

  Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
  - igénybe vehető: 100-400 millió forint,
  - vissza nem térintendő támogatás,
  - 50-60% önerő szükséges.

- **<u>A testvérvárosok együttműködése az aktív európai polgárságért.</u>**
  Támogatható:
  - Az Európai Unió és a többi (Bulgária, Románia, Törökország) programban részt vevő ország önkormányzatai közötti új hálózatok és kapcsolatok létrahozása, meglévők erősítése.

  Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
  - maximális keretösszeg: 7,5 millió euró,
  - igénybe vehető: 2.000-20.000 euró.

  A pályázat benyújtási határideje: 2006. április 3., június 1. a projekt megkezdésétől függően.

- **<u>A testvérvárosok együttműködése az aktív európai polgárságért.</u>**
  Támogatható:
  - Nyugdíjas klubok, nyugdíjas közösségek közösségteremtő, közösségmegőrző tevékenységeinek, illetve a generációk közötti együttműködés és szolidaritás megőrzését célzó programok.
  - Az aktív időskor fenntartását célzó, az idősebb és fiatalabb generációk közös kulturális, oktatási, hagyományőrző, rekreációs és sport programok.

  Támogatás pénzügyi vonatkozásai:
  - maximális keretösszeg: 17,86 millió forint,
  - igénybe vehető: max. 300 ezer forint.